

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K. 12 — Za p6 godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 i suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, probna pisma i zahvale tiskaju se po 30 para petit redak po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Zadar.

Svako malo u Zadru progovara „irredenta“. Govori prividno ulica, ali iza ulice stoji autonomna vlast, stoji „lega“, stoji sve što u Zadru, i u cijeloj pokrajini hoće da bude talijansko; stoji Rieka, Trst, Trent, Rim, stoji organizirana stranka koja bi htjela da na ovim obalama zavlada Italija, da na ovim hrvatskim žalima robuje Hrvat taljanskom živilju. Kad Zadar progovori uvijek se uzvrpolji sve što je talijansko, psujući i grdeć nas Hrvate. Uvijek je talijan živalj napredni, kulturni, a Hrvat je divljak, razbojnik, skoro ludožder. U istinu pak stoji, da je Hrvat dobričina koji pušta, da ga rukovet mletačkih ostataka grdi, vriedja, i tvorno napada.

Ovo je poniženje za sve nas. Jer kad promišljamo da ova mržnja i veleizdajnička radnja doseljenih Talijana i izrodjenih sinova naše zemlje traje već ima vjekova, onda ne shvaćamo, kako naš narodni ponos i naša narodna snaga nisu tako razviti, da onemoguću svaku pomisao na vriedjanje nas Hrvata, koji bi po broju i snazi morali biti gospodujući živalj u Dalmaciji.

Talijana je u cijeloj našoj zemlji samo šačica, pak kako dolaze do toga da se prema nam ponašaju izazivno i ponizujuć, i to baš u gradu, koji od Hrvata žive, u gradu, koji bez hrvatskoga novca ne bi mogao obstojati i bio bi sličan najmanjem selu?

Čini nam se, da je to posljedica ne junaštva talijanskoga, koje je kukavno gdje-god se namjeri na tvrdu šaku, nego je to plod naše naravi i našeg rada. Pustili smo da nam se onaj ostatak mletačkog barbarizma u kući udomi, da diže „lege“, da širi talijanski jezik, da se medju nami slobodno zabavlja i da postojano uvadja svoj duh i jezik u obitelj, u trgovinu, u javni život. Pustili smo da se na teret našeg naroda bogati lihvom, guljenjem, a gdje nije mogao sam, pomogli smo mu mi našim narodnim pokrajinskim novčanima zavodima. Gdje smo mogli zapostavljali smo naše narodne ljude, a postavljali smo na mastne i uplívne položaje kukavce, koji nas u duši mrze i preziru.

Naš rad narodni pak išao je obično za prividnošću, borili smo se za vanjštinu, a jezgru, a život, trgovinu i industriju puštali smo da se razvija kako hoće, pače isti naši ljudi pomagali su radnji talijana u širenju njihova upliva i jezika.

Njihov upliv i jezik još i danas gospoduje širom pokrajine, osobito u Zadru, koji bi po položaju morao biti središte, glavna cieie pokrajine, a nije nego njezin teret i njezina sramota i poniženje.

Pustili smo na dalje, kao posljedicu svega rečenoga, da nas smatraju u našoj kući, u zadarskoj občini, tudjincima, da nas ponizuju i zlostavljaju bez dolikujuće odmazde. Pustili smo da se naša zastava smatra u Zadru izazivom. Pustili smo da se hrvatska rieč skoro srami glasnije odjeknuti izmedju zadarskih kuća sagrađenih hrvatskim novcem. Pustili smo da na svojem tlu, u našem Zadru nismo slobodni kao gospodari krećati se i živjeti svojim hrvatskim životom.

Ovo su sve uzroci bahatosti talijanske. Pa uz ovakovo naše postupanje, pod-

punim pravom oni se još i danas smatraju gospodarima Zadra. I smatrać će se dok mi budemo na uvrede i poniženja samo jadikovali. Ali da štapu odgovara štapa, šaki šaka; da za oko idje oko, zub za zub; da ranci sliedi prelomljeno rebro; da modrici odgovori duboka rana, bies bi se umirio. Nego puštajuć ovakova sredstva na stranu, ima i drugih.

Tužakanja nisu svakako dostojna ljudi. Biesu treba učiniti kraj na dolikujući način. I valja ga učiniti, ali ne kako se tužaka glasilo „irredente“, da se idje za tim, te im vlada otme vlast na Obćini i preda je Hrvatima. Ne. Vlada ne smije se u ove posle uplćati, niti će se uplćati, ta njoj je bolje da nam talijanski barbarizam ometa narodne energije. Ne bi bilo ni dostojno naše narodne snage da nam vlada dariva što je naše i što mora biti naše.

Ne, i sto puta ne. Vladine pomoći ne trebamo. Hrvati sami, svojom snagom treba da potisnu ostatke mletačkog barbarizma u krug, kojemu po broju svome pripadaju. Hrvati sami i samo sa svojom snagom treba da ih nauče da na ovim žalima nema njima obstanka kao političkim talijanima. Hrvati sami treba da ih dovedu do spoznaje da oni žive u Hrvatskoj zemlji i da moraju nas Hrvate i hrvatsku misao poštovati, jer je ona jedina u ovoj zemlji opravdana i gospodujuća.

Talijanska misao, talijanska „irredenta“ nema prava u našoj zemlji, u našem pučanstvu na ustanak, i dok u zemlji ima i sama klica te misli, moramo ju nastojati izkoreniti, jer je naparena proti našem ustanaku, jer je za naš narod, za našu zemlju veleizdajnička. A kad občina zadarska hoće da služi tu protuhrvatskoj misli i radnji, kad ljudi zavisi od občine zadarske hoće da se nameću Hrvatima, kad im gaze jezik i ponos, kad ta občina neće da poštuje narod kojim upravlja, onda tu ne smije više biti počinka, nego je tu pučanstvo zvano da zbaci sa sebe poniženje.

U Zadru je odbor zemaljski, u Zadru je sabor, u Zadru je svakovrstnih hrvatskih društava, u Zadru više od polovice pučanstva je hrvatsko, u občini zadarskoj je ogromna većina stanovništva hrvatskoga. Zadar žive većinom od Hrvata. Dakle što se hoće da Zadar bude čigov u istinu jest, hrvatski?

Ne treba puno. Dosta je malo narodnog ponosa, malo organizacije, malo odmazde, malo rada u pučanstvu. Dosta je da naši narodni zavodi budu na svom mjestu, i da zastupnici i zemaljski sabor izpunjavaju svoju dužnost. Dosta je da Hrvati Zadra i okolice budu imali samo jedan cilj: predobiti u Zadru onu rukovet talijana na občini, i Zadar je postao hrvatski kao što je i prije bio.

Kad bi još htjeli da u Zadru i širom pokrajine nestane, kao što je pravo, i zadnjeg traga „irredentizmu“, ne treba ni pušaka ni bajuneta, dosta je samo da u našem javnom životu zavlada naš jezik i hrvatski jezik u uredima. To je jedan od zahtjeva, koji ova hrvatska zemlja postavlja svojim zastupnicima. Izpunjenjem tog zahtjeva riešeno je za sve vjekove talijansko komešanje u Dalmaciji i dana je zadovoljština uvriedjenom ponosu hrvatskom, koji mora da još danas trpi, posle toliko

vjekova borbe, gospodstvo tudjinskoga jezika.

Zadar često progovara na poniženje Hrvata. Dužnost je svih Hrvata da učine te Zadar progovori hrvatski, kao grad koji je to dužan učiniti i radi položaja i radi pučanstva i radi zemlje kojoj je glava. Hrvati treba da svoje sile usredotoče te da Zadar oslobode od mletačkog lava kojemu je toliko stotina godina robovao i kojemu još duševno robuje. Treba Zadar osloboditi! Treba ga povratiti materijalno, Hrvatskoj!

Misija Stefana von Kotzea na Balkanu.

O misiji ovoga njemačkoga novinara, koji je o Uzkrstu proputovao Balkan, koliko nam je poznato, nije se bavilo niti hrvatsko, niti srbsko, niti bugarsko novinstvo. Nije nam poznat razlog tom: muku, osim ako nije Stefan von Kotze zbilja proputovao glavne točke Balkana incognito. Incognito u toliko, u koliko viest o njegovoj misiji na Balkanu saznamo pred nekoliko dana. Podatke o Kotzeu primismo od jednog prijatelja lista izvan Dalmacije. Premda je Stefan von Kotze dovršio njegovo putovanje, mi ćemo se ipak u kratko osvrnuti na njegovu misiju na Balkanu, da i ovom zgodom upozorimo naše čitatelje na njemačku pohlepnost za hegemonijom nad balkanskim narodima.

Berlinski dnevnik „Tägliche Rundschau“, današnji lajbžurnal njemačkog cara Wilhelma, poslao je Stefana von Kotzea na vlastite troškove da putuje po Balkanu u informativne svrhe. Njemački državni kancelar Bilow dao je Kotzeu vlastoručna pisma, koja su mu imala svugdje otvarati diplomatska vrata. Od njemačke banke posjedovao je Kotze kreditno pismo na više hiljada maraka.

Obskrbljen ovim dvama važnim dokumentima uputio se je Kotze ravno u Dalmaciju, gdje je u Dubrovniku proveo uzkrzne blagdan. Iz Dubrovnika prosliedio je put do na Cetinje. Tamo je ostao dva ili tri dana. Posjetio je crnogorskog kneza, a onda se opet vratio u Dubrovnik. Iz Dubrovnika vodila ga je ruta preko Mostara, Sarajeva, Beograda, Sofije, Carigrada, Salonika, Trsta natrag u Berlin.

Kotzeova je misija imala svrhu: prvo da spozna raspoloženje raznih krugova u spomenutim gradovima prama njemačkoj i ruskoj politici; drugo da pod devizom „Balkan balkanskim narodima“ pokuša elemente opriečne njemačkoj politici predobiti da pristanu na kulturno pokroviteljstvo njemačkog carstva nad balkanskim državama.

Stefan von Kotze je dovršio svoje putovanje. Kakovim uspjehom to se još nezna, a zanimivo je samo da je on putovao po nalogu onog njemačkog dnevnika, čigovo pisanje nadahnjuje njemački car. Činjenica uz to, da ga je njemački kancelar pismima preporučio, da mu je njemačka banka metnula na raspoloženje novaca dokaziva, da je njemačka vlada od Kotzeovog putovanja očekivala kakav politički uspjeh.

Routa putovanja Stefana von Kotzea izključila je podpuno Hrvatsku. Kotzeov boravak u Dubrovniku bio je prolazan i izgleda bez ikakve političke vriednosti. Dubrovnik je tačka preko koje je Kotze morao putovati.

On se je u Dubrovniku zabavljao. Politika u hrvatskim zemljama nije ga, izgleda, zanimala. Po njegovu mnijenju sudbina je Hrvatske zapečaćena.

Prije okupacije Bosne i Hercegovine Hrvatska je bila zemlja preko koje su Niemci tjeerali njihovu politiku „Dranga“ put iztoka. Hrvatska se nije mogla oprieti tomu nasliju. Bosnu su i Hercegovinu okupirali, i njihova je sudbina bila „besiegelt“.

Njemačka je politika okupacijom zaposlela sjeverno-zapadni dio Balkana sve do Drine i Lovćena. To je prva etapa njezine politike.

U ovim zemljama vlada danas duh njemačke politike. Mi se koliko Hrvati toliko i Srbi svi utvaramo da u ovim zemljama vlada duh narodne politike. U toj nas našoj duševnoj utviri podupire njemačka politika, dok se ona potajno veseli našemu „Grössenwahn-u“.

Druga etapa njemačke politike ide za tim da se pruži na zemljištu od Željeznih Vrata preko Timoka, Vranje, Ipeka, Škotskoga jezera i Bojane do Jadranskog mora.

Na ovom zemljištu ne traži njemačka politika absolutno već relativno gospodstvo. Cetinje i Beograd imaju se pokoravati, odnosno vršiti zapoviedi Berlina. Inače u unutrašnjim upravama nije nužde da se prave ikakve promjene.

Držanje Cetinja i Beograda prama ovoj drugoj etapi njemačke politike je dvojako. Javno joj je mnjenje protivno, vladajući krugovi preslabi da joj se opru. Kod javnog mnjenja igraju veliku ulogu narodne pjesme, koje hvale junačstvo i vrline pojedinih sredovječnih ustaša i junaka; vladini krugovi računaju sa Manlicherovim puškama i sa Kruppovim topovima. Na zanos i pjesnički polet šake srbsko-crnogorskih regularnih vojnika i eventualnih dobrovoljaca, kao i sigurnih ustaša ne računaju srbsko-crnogorske viede. Pred njemačkom silom su kaplja u moru. Ne mislimo ovim tvrditi da će izmedju Crnogore, Srbije i Njemačke doći od jednog rata na bojni poljanama. Tu mogućnost dapače izključujemo. Spomenute tri države vode već dandanas diplomatski rat. U tomu ratu Austro-Ugarska monarhija zastupa Njemačku. Ona je njezin mandatar. Austro-Ugarska monarhija radi jedino ono, što Berlin želi i svim njezinim unutarnjim pitanjima, pa kako bi se ona mogla protiviti njemačkoj politici na Balkanu?

Vladini se krugovi na Cetinju i u Beogradu nalaze u velikoj neprilici. Popuste li na dobre njemačkom zahtjevu, doći će s narodom u konflikt; ne popuste li, onda će Njemačka nastojati nači sredstva, kojima će gledati da Srbiju i Crnogoru prije ili posle prisili, da joj omoguće put preko Stare Srbije do Salonika.

Ovim namjeram Njemačke stoji za sada na putu Rusija i Englezka, jer ove dvie države imaju najviše interese na egejskom moru i na istočnom dielu Balkana. Englezka zna da u slučaju diobe Balkana ne će nju zapasti nijedna tačka dardanelskog kanala niti na europskom niti na Malo-Azijskom zemljištu. Ona bi se zadovoljila sa nekoliko otoka, odakle bi mogla braniti svoj posjed u sredozemnom moru.

Uz ove prohtjeve Englezke stara je pjesma da Rusija hoće Carigrad i Dardanele.

Njemačka naravno da ne gleda dobrim okom ova nastojanja, pak, kako spomenuto, nastoji da bi preko Austro-Ugarske zagospodovala sjevernim dielom egejskoga mora, te da od saloničkog zaljeva bude gospodarica mora i obale sve do saroškog zaljeva.

Na taj način ova tri takmaca za gospodstvo na Balkanu valja da dodju do sporazuma ili da se uzdrži današnje stanje.

A dok se do sporazuma dodje Njemačka pripravlja tlo. U Macedoniji se uvelo žandarmeriju. U Srbiji, Bugarskoj, Crnoj-gori i t. d. vlada njemačka industrija i novac. U svakom i najmanjem mjestu ima tajnih agenata.

Sada eto putuje po nalogu kancelara i cara Kotze.

Što je Stefan von Kotze izposlovaio na Cetinju, u Beogradu i u Carigradu? Jesu li ta mošnji odlučujući čimbenici mirno saslušali njegovo glas, koji im šalje Njemačka? Jesu li na nj pristali? Ne znamo. Za danas ne ćemo dalje. Bilježimo jedino, da je sudbina Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Bosne i Hercegovine kod odlučujućih faktora u Beču i Berlinu smatrana kao „besiegelt“. Na dnevnom je redu sudbina Srbije i Crnogore; odnosno Njemačka preko Austro-Ugarske ima da protegne drugu etapu njezine politike na Balkanu i to preko Srbije i Crnogore do skadarskog jezera i do Vranja.

U tomu se smislu vodi diplomatska borba, a mi svi s ovu i s onu stranu Drine motreći tu lukavu, nasilnu, protubalkansku borbu

činimo sve drugo mješte da se saberemo, te da iz te borbe crpimo korist narodu i s ovu i s onu stranu Drine. Sabrati ćemo se — strah nas je kada njemačka politika postigne cilj njezine treće etape, a sudbina Mačedonije bude takodjer „besiegelt.“ Sincerus.

Hvarske stranačke stvari.

Hvar, na Stjepanje.

Od nekog vremena nastala je među Hrvatima u dosad „pitomom“ Hvaru neliepa borba, koja mora da zamisli svakog iskrenog patriotu u pogled posljedica poraznih po društveni život i po samu hrvatsku stvar. Dvije se stranke borile pri minulim izborima u ovom izbornom sreću za svog kandidata, za zastupnika. Nego nešto proračunano a nešto neoprezno išlo se na „orcu“ s jedne i s druge strane. Probudile se i drugovdje, ali osobito ovdje kod mnogih stare mjestne, obiteljske i osobne nevoljice, pa se sve te mizerije vrsvale pod dva programatična barjaka. Ne bilo to dosta. Jedan je kandidat svjetovnjak, drugi svećenik, oba u ostalom dobri patriote i trebalo je i to izrabiti, pa pucaj s jedne strane na liberalizam a s druge strane na klerikalizam, dok nam je poznato, da je zasukanih „liberala“ glasovalo za „klerikalca“ i obratno, a za jedne i druge „talijana“. Borba se razmahala očajna, u mnogočem nedečna. Nije se biralo sredstva, nego ne misleć na kolone posljedice, samo se pred očima imao uspjeh. — Prošli su i izbori, pa se je bilo nadati, da će se strasti utišati a ljudi će se otrieniti. Ali dal borba se nastavlja, borba gruba i odvratna, u kojoj se ne zrcali najplemenitija strana ljudske duše. Blaćenje u novinama, javno i tajno ocrnjivanje i podmetanje, razni odkazi i odreke, sve moguće prijete, međusobno rušenje ugleda i dužnog društvenog poštovanja, to je na dnevnom redu. „Bidni Yoru profundoni!“ plakali su jednom Komizani! — I nikoga na žalost nema, koji bi htio uspješno uneti granicu mira, dok rekbi da imade s obje strane ljudi, kojima ovaj građanski rat ide u račun: tako su u navali nagli, u obrani ljudi. — Pitat će javnost, a tko je kriv tome stanju? Ruku na prsi, pa recite, ratoborna gospodo, niste li krivi po malo jedni i drugi! Nama nije ovdje nabrajati krivice, jer nam je do mira, a ne do nove kačve. Nek jedni i drugi izpitaju savjest, ona će im to najbolji kazati, a reći će im i to, da ovakvo ne smije dalje ići. Ruku na prsi gospodo i recite, je li dično da se ovako gonite vi koji ste do jučer prijateljevali, pozivao običli i iskreno jedni druge štovati? Nije li sramota, a oprostite ogorčeni izrazi, ta naša borba koja demoralizuje puk, za kojega kažete da vam je na srcu? Nije li Bogu plakati što vaše sposobnosti trošite u nedolichu čangiranje, navale i uvrede, kao da jedan narod nema od njih potrebu i Vi dužnost, da mu ih posvetite? Nije to već nikakva načelna idealna borba „za pravcu“, kako vi možda u vašem duševnom stanju umišljate; to je strast, a strast ne vidi, ne misli, ne razloži, ne ljubi. Jedni i drugi kažete da bi ovo moralo prestati, a međutim jedni i drugi čekate to samo od protivnika! Dosta bi

bilo gospodo tog vašeg rata, publika je već sita, javno vas mnenje, vjerujte, osuđuje jedne i druge, a duševni i iskreni patriote zamišljeni pređaju, što li se još iz toga neće izleći. Žale vas, žale sebe, jer im je među vama živjeti, žale biedan ovaj građić od svakoga zapušten, pa evo sada od vlastitih sinova u međusobnoj borbi zanemaren, žale jādno hrvatstvo, za koje svi kažete da vam je na srcu, a onamo „Biondi“ napreduju, rastu i razvijaju svoje barjake otmiljuć vam teren na vaše oči, žale narod, koji videć vas u borbi ne zna komu da vjeruje, pa tjera dalje svoju politiku nepouzdanja u „gospodu“ od koje kaže, a možda ne laže, da mu svako zlo dolazi. — Vi svećenici, glasnici mira i ljubavi, ne zaboravite da je vama osobita dužnost ljubiti, miriti i praštati, i da ste za to Bogu i svietu odgovorni. A Vi gospodo s druge strane, kojima je povjerenio obće dobro, spomenite se da vam mora na srcu ležati napredak, red i mir u vašemu gradu, a da toga svega u ovakim prilikama ne može biti. Iskreno vam to poručuje jednima i drugima jedan u ime mnogih Hvarana.

Naši dopisi.

Split.

Ovaj grad, koji se toliko spominjauo radi širenja hrvatske svijesti, kao da prevaleju teško njeko doba, kao da ide za tim, da izgubi pred narodom sve, što mu je do sad davalo važnost i čienju, u narodnom pogledu. Zavlada je raznošt mnenja, nesloga, a i nerad. Sve se sastoji u nadmećanju, u tumačenju nekih novih političkih pravaca, a narodna, hrvatska misao se sve to više omalovažuje. Pod imenom i radom tobož demokratskim priznaje se talijanstina, koja diže krila, a narodna se društva podkopavana ruše. Vatrogasno društvo, Sokol, Zvonimir, Zadruga sve više padaju, njeka od tih društva ostoje još jedino po imenu, a sve krivjom istih Hrvata, koji se dadeše zavesti od novih proroka, i ne misleć na pogubne posljedice, ne videć, da je to sve u prilog narodnim dušmanima, kojima je u Splitu i onako odzvonilo, ali koji se usled hrvatske nesloge slažu i jačaju u toliko, u koliko nesmetano uzdižu svoja društva, pače ustanovljuju nova, kao na pr. „Društvo dramatično Goldoni“, „Baršaljesko“, „Operaja“ i Glazbu, a sve uz neaktičnost i nadmetanje novih tobož hrvatskih politikaša, koji prenućavaju savsim izgred Zadarke i koji smatraju smešnom svaku hrvatsku manifestaciju, jer da su hrvati ovdje i o nako gospodari. Ne vide, jadicni, da se drugi uvlače u našu kuću, da potiskuju domaće i podmeću lagum, samo da nestane, da propadne sve, što je hrvatsko. Talijani upotrebljuju zgodan čas hrvatske nesloge, pa za bolje podgrizavanje mase odlučše svakog petka svirati svojim glazbom preko grada izazivnim talijanskim koračnicama i sa uzklcima „doli Hrvati“ i „Viva il re d'Italia!“ „Jedinstvo“ još begenaje i veli, da će tako glazbu u Splitu na izmjenu zabavljati obćinstvo, a talijanska glazba uživa za to još i usluga, jer kad

obilazi gradom, neimajuć svojih fenjera, dobiva fenjere hrvatske glazbe!!! Zar ne, da je Split zbilja najslavenjski grad!?

Nezadovoljstvo radi svega toga raste dnevno. Pravaši i mnogi drugi stari rodoljublji, koji su sav život proveli u borbi za hrvatstvo ne će da to dalje trpe. Valja bit na čistiti. Tko nije Hrvat, taj je proti Hrvatu. To treba uvijek pamtili. Na 10. t. mj. bio je sprovod starog barjaktara Ivana Penića, koji već od 30 godina nosio uvijek zastavu „Hrvatskog Napredka“ u svim raznim narodnim prigodama. Pri pogrebu zadnji mu pozdrav izrekao zastupnik D.r Ivan Majstrovčić. — Ivan Penić bio je u prvašnje doba takodjer jedan od zavedenih, kako većina splitskih težaka, bio je prott narodnoj misli, tako da se je prigodom kraljeva dolazka u Dalmaciju g. 1875 bio popeo do prozora Jove S. Bošnjaka, pa skinuo i razkinuo hrv. trobojnicu. No do malo Penić uvidio, da je time protivta samu sebi, te sām na svojoj kući izvjesio trobojnicu, okajavši svoj grieh. Postade članom Hrvatskog Napredka poslie pet godina od onog slučaja. Prigodom proslave tisuljetnice slobodnog glagoljanja dne 20. lipnja 1880., Hrvati splitski proslaviše taj god i svi skupa krenuše iz prostorija „Napredka“ do Franjevacna na Dobrome pod zastavom, koju je nosio Ivan Penić. Nije bilo lako nositi je u ono doba, ali Penić imao u ruci trobojnicu, a za pasom nož i govorio: „Dok mi je ovaj u ruci, neće mi trobojnice nitko oduzeti“. I tako bi. Nosio je Penić trobojnu našu u sve prigode veselja i žalosti; na pogreb neumrlom Pavlinoviću, na otkriće Kačića spomenika, na Gundulićevo slavlje u Dubrovniku, na Tommaseovo u Šibeniku, na izložbu u Zagrebu g. 1891. preko Rieke, na svečanost „Trebevića“ u Sarajevu. Penić ostao vjeran barjaktar do zadnjeg svog časa.

Na sprovodu njegovu splitski Hrvati pokazade, da znadu cijeniti one, koji zaslužuju. Žalostno je, da su se neki članovi pučke štičionice odalčili, kad je Dr. Majstrovčić počeo iskreno istinu tumačiti, a neki, kad su videli, da je tu došla trobojnica izstupili su iz redova. Na pučkoj štičionici nije bilo ni zastave na pō stiega u znak žalosti za barjaktarom. Svak zna da su štičionice splitskih predgrađa područnice starog „Napredka“, koji je pokrio i dio troška za njihovo ustanovljenje. — Zar ne, liep napredak hrvatski u ovo liepo doba!?

A bit će jamačno i gore, ako se neki ne razvide i ne razaberu. U hrvatstvu nam je spas. Za Hrvatstvo treba da svi složno radimo.

Sinj

(Podomkraćeni despot). Ako je Dalmacija uoče zemlja iznimaka, sinjska joj grudica iznimka je nad iznimkama u svakom pogledu, nadasve na ustavnim i političkom polju. Pa je najnovije? Tko je pratio našeg viteza kroz zadnjih 30 godina njegova političkog života i gospodovanja na obćini, ne može, a da ne reče, je to bio jedan od onih malo naših dalmatinskih aristokrata i najvećih despota. Zadnji ga izbori izdadoše i on danas postaje ništa manje već demokrat na ustim i na papiru. Pred izbore „odbor hrvatske stranke“ ne htje, po starom običaju, sankcionirati vitezovu naredbu,

biva kandidaturu zeta mu „srbina“, a moj vitez, tobožnji narodni veteran, u demokrate. Nije se, istinabog, još službeno oprostio sa stariim kolegan narodne stranke, jer mi i danas od njih potreba u pašovanju nad obćinom; ali faktično i on i družina mu, još prije izbora, stupili su u demokratsko kolo, odkud su, u broju od dvajestak ih, kod užeg izbora Bulić-Smodlaka, s ramena radili u mukčoj i kliškoy obćini u prilog D.ra Smodlake.

Zadnjih pak dana od starog despote, kakvi su bili bosansko-hercegovački paše, naš se je vitez službeno preselio — u demokrate. Aristokrat i despota kroz noć postao demokrat! Ali i tu će slava minuti kao sve, jer ju, pri zadnjim izborim utrnutu, ne uzkrise sve demokratske firme. Dapače Trpalovoy pridruženje demokratima može mnogima otvoriti oči i podučiti ih da demokratska stranka za mnoge i mnoge nije drugo, no skup ljudi, kojim je do osobne ambicije i gospodovanja nad pukom, a ne do narodnih tražbina ni do pučke prosvjete i slobode, gospodarskog preporoda i napredka.

Viesti

Prigodom sutrašnjeg sajma na Vrpolju došlo je već danas u Šibenik mnoštvo naroda iz okolice i iz udaljenijih mjesta. Opaža se neobičan život i gibanje u gradskim ulicama. Dok svi sajnivoi više manje opadaju, ovaj na Vrpolju privlači godimice sve to više naroda.

Iz Rogoznice nam pišu: Na 9 tekućega, mj. stigao je u našu luku na jachtu „Nixe“ Njegova Visost nadvojvoda Ludvig. Jutros, iza kako je njegova Visost slušala sv. Misu u župskoj crkvi, odputovao je put Šibenika.

O pošti u Šepurinama primamo, dodatno vijesti tiskanoy u zadnjem broju našeg lista, sljedeće: Pošto je na 28 pr. mj. morao biti na prolazku u Šepurinama g. Jovo Budar, trgovac duga iz Senja, ja sam istome odpremio pismo u Šepurine poste-restante, a na obvoju priliepih 2 biljega Družbe sv. Ćirila i Metoda. Na 4 t. mj. primio sam to pismo natrag, što nije moralo slediti, jer prosto poste-restante pismo mora da ostane u uredu mjesec dana. Time je meni nanešena šteta, jer je g. Budar bio zbilja u Šepurinama na 6 o. mj. i ne našao moga pisma. — Pismo sam pak dobio s opazkom „non arrivato, si ritorna“. — Osim toga oba biljega ćirilo-metodska bila su hotimično pristom zamoćenim u crnu i crvenu tintu izmrčena i iznakažena, te je jasno, da je šepurinski talijanski opremač učinio to za inad, iz mržnje prott hrvatskoj svetoj stvari.

Split, bačvar. pomoćnik.

Izjava. Nije istina, da bih ja bilo neko nago-varao svijet, da ne kupuje vino u Lovre Luše. Istina je nasuprot, da je Lovro Luša prodavao bevanda, pa svijet nije htio piti.

Nanjara Joso p. Krste, glavlar Krapnja.

Uprava „Hrvatskog Sokola“ u Biogradu na moru razaslala je na sva sokolska druž-

U BORBI ZA ŽIVOT.

U malenom ali ubavom selu * u kršnoj našoj Istriji, živio je neki starčić, čudak. Bio je taj starčić visoka uzrasta, jak u plećima, istina malo zguren, što je moglo naslućivati da je dosta toga prepatio, preko čela imao široku crvenu brazgotinu, a na jedno oko bio sliep. Mlado i staro u selu zvalo ga starcem Martinom, nu nitko ne bi znao odgovoriti, da li taj starčić nosi toliko godina na svom rovašu, kako pokazuje njegov lik, jer su mu kose bile isto tako siede, kao i danas, prem je od toga prohujilo već punih 20 godina, kada se starčić Martin, Bog sam zna, odkuda doselio u selo, te kupio onu potleušicu, u kojoj sam samcat živi.

Živio je starac Martin, kao pustinjač, ne družući se ni s kim u selu, niti je tko mogao reći, da on polazi zamazanu i zamljenju krčmu, jedinu u selu.

Samo jednom na godinu i to na badnju večer, kada se svak u selu kod kuće veselio, te sa svojim ukučanimi sjedio uz veselo pucketajućih plamen badnjaka, pjevajući nabožne Božične pjesme, starca Martina, rek' bi, nešto silom gonilo u krčmu. Tih večeri bio je on jedini gost krčmarov. Sjedio bi tu ure i ure ne progovarajuć ni reći, buljeći pri tome prestrašeno oko sebe, dok god ga krčmar, vičan svaku badnju večer pohoditi crkvu na polnoćnicu, ne bi zadržao za ledja i probudio iz snatrenja.

Starac Martin trznuo bi se tada, kao da ga ljutica zmija, ujeta, obazirao se lievo i desno, kō da vidi avet pred sobom, platio krčmaru, te nesigurnim korakom odhrlio u tamnu noć,

ali ne da podje kući, već da sve do zore tumara po selu, ili bi potrao do morske obale, te ovdje zgurenio sjedio sve do svanuća.

Ovakvo je starac Martin provodio svake godine badnju večer, bilole po ili ružno vieme, vedro ili oblačno, pa makar i bura zaplesala svoje kolo i s krovova opeke pobacala. Ovo su čudno ponašanje starca Martina, koje se svake godine na badnju večer ponavljalo kimajući glavom i mahajući rukama seljani i susjedi svaki na svoj način tumačili, dapače mnogi praznovjercji tvrdili su, da starac Martin svragom tikve sadi, pa se od njega odvrćali, kada bi se s njime gdje susrećali, što je u obće riedko bivalo, jer je starac Martin riedko izlazio iz svoje potleušice, a po sebi bio vrlo inokosan.

Istina da su se radi ovog čudnog ponašanja tog starca mnogi čuvali da se sastanu s njime, nu zato je starac Martin uživao neki velik ugled među manje sujevjernim seljanima, jer se svak divio odvadžnosti i sračnosti, koju je starac Martin pokazivao, kad bi prietila pogibelj od bure i oluje kojemu brodu ili brodicu na morskoj pućini. Tad bi sigurno starac Martin prvi bio, da priskoči, u pomoći, ne mareć za pogibelj vlastitog života, a mnoga majka bi već davno zacivila bila za svojim jedincom, kojeg je zatekla nenadana oluja na sinjem moru, da nije bilo odvadžnog starca Martina.

Ovakovo djelo poštivnosti i samopriega pokazao je starac Martin na badnju večer g. 1876, plativ svojim životom svoju odvadžnost. Kao svake godine, sjedio je u to vrijeme po običaju starac Martin u krčmi, bezćutno buljeći u vruć grogg, (obićni napitak mornara)

koji je u zemljanoj šolji pred njim na stolu stajao, kad li se začuje znak pogibelji sa jednog broda usred mora. Vani bjesnila je bura, taj strah i treset mornara, svom žestinom, te uzigrala svoje vrzno kolo. Ogrorni valovi uzburkanog mora valjali su se kao gorostasne planine, te pjeneci se razbijali se o kamene hrudi obale.

Starac Martin čim začuje poznati žvižduk, kojim se javila pogibelj na moru, skoči ko minjom ošinut sa svoje klupe, te pohiti kao da ga krilate vile nose k morskoj obali, pa ugledav nasred morske pućine brod, koji se očajno borio u sa blesnim valovim, bez oklišanja skoči u barku i snažnom rukom zaveseta, da što prije stigne u pomoć onima na brodu. Nu gorostasni val baci ga skupa sa barkom na kraj, te razmrskala barku na stofinu komada, pri čemu starac Martin pade nesretno na kamenu obalu i izgubi svijest.

Pridošli ribari i seljani odnieše onesviesćenog starca, koji nije pokazivao ni mrve života, u njegovu potleušicu i položiše ga na njegov lož, nastojeć iz petnih žila da onesviesćenog privedu k svijesti.

Poslie kratkog vremena starac Martin otvori oči te pogleda ustavljenog oko sebe i drhtućim glasom progovori: — „Susjedi i braćo, zahvaljujvam vam, što ste mi pružili pomoć!“

Danas je opet nadošla jedna od onih uždasnih noći, koja mi je najstrašnija svake godine, pred kojom strepim, kao prokietnik pred osudom. — Nebesa su mi svjedokom, da kad god se povraća badnja večer, da se tada u meni probudi vruća želja, da umrem, da me nestane sa ovog svijeta, da svršim svoje teške patnje.

Ne čudite se što vam ovako govorim, znajte da i sam nisam mislio da ću ikada kome prije smrti otkriti tajnu što tišti moju savjest, grizodušje što me proganja kao avet eto već od preko 22 godine.

Starac zaklopi vedje, te zašuti njekoliko časa, pa poslie irale stanke progovori: — „Prije 22 god, služio sam, kao najstariji mornar na jednoj velikoy španjolskoj jedrenjaći, koja je često plovila natovarena europskog robom u španjolske naseobine, te se opet vraćala natovarena kafom, miodijama, duhanomljida.

Na samu badnju večer, biti će tome 22 godine, izplovili smo iz luke Kadixu pod Kube. Posada broda brojila je 30 mornara i tri naučnika; bio je to liep i velik brod. — Vrieme bilo je krasno, ali pred večer nenadano zapuše oštar vjeter, pa u sumračju natmurlirio se nebo grdnim oblacima, more se uzubalio, te se počelo pjeniti, valjujć brod sad lievo sad desno, kao trsku na vjetru.

Da zlo bude još veće, začujemo na jednom poklik: — „Ho, vatra!“ vikne kapetan i, gdje je vatra? — U doljnim prostorijama jedrenjaće!“ — Zapalio se spremište ugljena — vikne naglednik broda.

Strahān dim i neugodan vonj dizao se je iz nutrine broda. Tek što smo počeli sisaljkm crpsti vodu i gasiti vjeter, postade vrućina i dim nesnosan. — „Ovadžno i brzo radite“ možda ipak savladamo ognjenu aždaju, još se nije ukazao plamen!“ — tako nas je bodrio naš dobi kapetan, te umotav mokrim rubcem glavu i lice pojuri niz stepenice. Odvadžnji mornari sledili su primjer odvadžnog kapetana, pa ni ja ne zaostadoh za njima. (sledj.)

tva slijedeće pismo: „U drevnom Biogradu na moru osnovali smo „Hrvatski Sokol“, koji će dne 1. rujna t. g. proslaviti svoje utemeljenje, prvi javni izstup i otvorenje sokolane. Pozivljeno to bratsko društvo, da u koliko je to istomu moguće, ovoj našoj za naš grad veoma važnoj slavi u što većem broju prisustvuje. Osobito očekujemo, da će dalmatinski sokolovi tom zgodom doletjeti u Biograd na moru, da svom najmlađem bratu podadu od svoje snage, odvažnosti i misli. — Razpored svečanosti: 1. Doček gostiju kod dolaska parobroda; 2. U 10 sati svečana misa u župnoj crkvi (na koru pjeva pjevački zbor „Hrvatskog Sokola“ iz Zadra, „Staroslovensku misu od Kulle); 3. Povorka iz crkve kroz grad do sokolane; 4. Svečanostni govor staroste i otvorenje „Hrv. Sokola“; 5. U 1 sat banket za pozvanike u Obćini; 6. U 3 sata poslie podne javna vježba na obali; 7. Poslie javne vježbe pučka zabava na istom prostoru; 8. U 8 sati koncert pjevačkog odjela „Hrv. Sokola“ iz Zadra. — Umjetne vatre, koriantoli, šaljiva pošta itd. — Zdravo! — Biograd na moru, 1. kolovoza 1907. — Podstarosta: Ljubo Bakija; Starosta: Ivo Pelicarić; Tajnik: Nikola Pelicarić.“

Na poziv iste uprave „Šibenska Glazba“ sudjelovao će također ovoj proslavi. Iz Šibenika krenut će u tu svrhu naročiti parobrod u Biograd. Sad polazak bit će javljen naknadno.

Iz Zagreba primamo i priobćujemo: Poziv na glavnu skupštinu hrvatske stranke prava. Prema zaključku saborskoga kluba hrvatske stranke prava sazivljemo ovime u glavni grad Zagreb za 22., a prema potrebi i 23. ovog mjeseca glavnu skupštinu članova i pristaša hrvatske stranke prava, na koji se pozivlju svi narodni zastupnici, izaslanici klubova, te pristaše i prijatelji stranke iz svih krajeva Hrvatske.

Skupština se sastaje u velikoj dvorani „Hrvatskog Sokola“ na sveučilišnom trgu u 9 sati u jutro.

Prema željama, koje izražise u svojim dopisima naši klubovi, zatim obzirom na obće položaj, te prema potrebama, koje osjećamo za dobrobit hrvatskoga naroda i hrvatske stranke prava, — ustanovljen je za ovu glavnu skupštinu slijedeći dnevni red:

1. Pozdrav predsjednika nar. zastupnika d.r. Grge Tuškana s osvrtnom na dojačšniji rad hrvatske stranke prava; 2. Organizacija i novinstvo stranke. — Izvješćuje: proslavodja stranke H. Sirovatka; 3. Radni program stranke. a) aktuelni politički rad stranke. — Izvješćuje nar. zast. Stjepan Zagorac; b) Narodno-gospodarski program stranke; 1. gospodarsko-politički. — Izvješćuje d.r. Dragutin Neuman; 2. gospodarsko-socijalni, izvješćuje: Dragan Turk (za seljačtvo), dr. Svetozar Rittig (za obrtništvo), Hinko Sirovatka (za radništvo); c) kulturni program stranke. — Izvješćuje sveuč. prof. dr. Ferdo Šišić; d) komunalna politika. — Izvješćuje nar. zast. dr. Pero Magdić; 4. Glavno glasilo stranke i ustrojenje vlastite tiskare. — Izvješćuje nar. zastupnici Stjepan Zagorac i d.r. Ante Bauer; 5. Razpravica o predlozima, koje su klubovi stranke podnesli eksekutivnom odboru 8 dana prije skupštine; 6. Zaključak skupštine. Pristup na skupštinu bit će dozvoljen samo uz pristupnice, koje izdaje eksekutivni odbor stranke, pa se klubovi i pouzdanici, te pristaše stranke, u mjestima, gdje klubova ne ima, umoljavaju, da se za pristupnice obrate što prije na poslovdaju stranke Hinka Sirovatku, Zagreb, Gundulićeva ulica br. 7.

Na prvi dan skupštine dne 22. o. mj. na večer upriličje klub hrv. stranke prava u Zagrebu u sporazumu s eksek. odborom stranke u čast vanjskih sudionika na skupštini, a u svrhu međusobnog upoznanja i slobodne izmjene misli — svečani pravaški komers, kojemu će moći prisustvovati učesnici skupštine, te pristaše stranke s obitelji.

Sazivljemo ovu glavnu skupštinu hrvatske stranke prava sa patriotskom željom, da se njom manifestira nepokolebiva svijest i solidarnost pravaša svih hrvatskih zemalja i tako hrvatskom narodu pruži dokaz, da hrvatska stranka prava živi i radi jedino za dobro naroda i slobodu otadžbine. U Zagrebu, dne 7. kolovoza 1907. Eksekutivni odbor hrvatske stranke prava: Cesar Akadžić, d.r. Ante Bauer, dr. August Harambašić, Josip Purić, d.r. Antun Rojč, Hinko Sirovatka, dr. Ferdo Šišić, Stjepan Zagorac.

Naš umjetnik Marko Vušković doživljuje uvijek nove slave i trijumfe na prvim njemačkim pozornicama. Uvaženi „Berliner Börse-Courier“ u br. 345 od 26. pr. mj. veli, da je u novom kraljevskom opernom kazalištu u Verdijevoj „Traviati“ uz sve druge vrstne pjevače g. Marko Vušković zaslužio najpodpunije priznanje, te najviše doprinio, da je ciela predstava bio izvanredni trijumf ljetne direkcije Ferenczy-društva. Drugi uvaženi list „Königlich privilegirte Berlinerische Zeitung von Staats-und gelehrten

Sachen“ govori iakodjer uzhitno o Vuškoviću prigodom njegove uloge u „Pagliacci“-ma, te veli, da je bio predmetom obćeg udiviljenja, te da je dostojan nakon tog uspjeha da postane stalnim članom Ferenczyeve pozornice. — Od srca čestitamo!

Iz Trogra primamo od jednog putnika: Vozio sam na Lloydov parobrod stotitar vina. Na ulazu u grad kažem to financijalnom stražaru. On će mi onda: vino valja da ostavite ovdje, pa da odete na doganu prizvati drugoga stražara, koji će pratiti vino. Liepa, rekoh, ali ako mene parobrod ostavi? Ne znam ja za ništa, odgovori stražar, taka je zapovjed! I trebalo je otići na doganu, na protivnu stranu grada, prizvati drugoga stražara. Svakako nije liepo putnika, komu je grad tudj, silovati da ide po gradu tražiti stražara, a s druge strane, jer svak ne zna za tu mudru mjeru, moglo bi se lako dogoditi da to bude uzrokom, da putnika ostavi parobrod. Preporučamo s toga starijoj vlasti urediti, da na ulazu u grad budu dva stražara, ako ne uvijek, a to barem, dok je koji parobrod u luci.

Poziv na pučke škole i obćine. Pod imenom kluba „Ćirilo-Metodski Zidari“ otvorena je u Zagrebu (Preradovićev trg 4) knjižara i papirnica, od koje ima klub stalni postotak. Od ovoga poduzeća nada se klub velikom dobitku, ako knjižara naidje na onakav odziv, kakav bi zaslužila prema svrsi, kojoj daje stanoviti dio, a to je u korist družbe „Sv. Ćirila i Metoda“ u Istri. Knjižara je poslala na sve škole i obćine ponude za pisace, risace i ize škole potrebštine uz iste cijene kao i ostale knjižare. Mi ovim putem stavljamo na srce svim obćinama i školama, da svoje potrebe glede pisanaka, knjiga itd. naruče tuj knjižari, da time indirekte doprinesu svoj obol za spasavanje hrvatske svijesti u narodu Istre, kojega hoće Talijani da odnarođi, da učini od njih talijanaše. Dužnost bi pače bila svakoga, da što više nabavlja svoje potrebštine iz te knjižare i papirnice. Svatko valjda znade kako je velika borba, koju ima da vodi družba „Sv. Ćirila i Metoda“ u Istri protiv svoje bogate suparnice talijanskoga društva „Lega Nazionale“, koje je mnogo bogatije nego „Družba“, a ipak ne može tako da uspijeva, jer je u srcu naroda u Istri usadjeno hrvatstvo. Samo ga treba prenuti, da ne zadje i da se nedade zaslijepti od tudjnjca Talijana. S toga razloga još jednom apeliramo na sve rodoljube, da se služe u tuj knjižari a da tako podupremo rad družbe „sv. Ćirila i Metoda“.

Novo Učiteljsko Društvo ustanoviti će se do malo i u Koturu. Odbor u tu svrhu već je izabran. Pravila će se do koji dan dostaviti na potvrdu pokrajinskoj političkoj vlasti. Bilo sretno!

Zadružni savez seoskih blagajnica i gospodarskih zadruga sa sielom u Splitu, već je unešen u zadržni registar kod okružnog suda u Splitu. Nastoji se da poslovanje započne što prije, po mogućnosti odmah dojućim mjesecom rujnom. Za 22. o. mj. sazvana je sjednica upravnaog vieća, na kojem odlučiti će se o imenovanju činovnika i ostalih namještenika saveza, te o razdiobi raznih posala. Predstojništvo raspisalo je ovih dana okružnicu svim gospodarskim zadrugama pozivom, da se pridruže ovom savezu. Bilo u sto dobrih časa!

Hrvatski Dom u Splitu. Primamo od D.ra Ivana Majstrovica: Ugledno uredništvo: U br. 158 vašeg cijenjenog lista neki dopisnik bavi se ovdješnjim „Hrvatskim Domom“. Među ostalim čita se u rečenom dopisu da je privatni interes kumovao izboru mjesta, na koje je dom sagrađen. Na tu tvrdnju izvaljenu najvećom prostodušnosti, kao da se radi o najjednostavnijoj stvari na svijetu, ne možemo nego da se čudom čudimo i da proti istoj prosvjedujemo. Dosta je uvažiti, da upravni odbor Hrvatskog Doma sastavljuje slijedeća lica: predsjednik Vinko vit. Milič, podpredsjednik odv. Dr. Jero Karlovac, blagajnik Vinko Katalinić, tajnik Dr. Ivan Majstrovic, odbornici: inž. Kamilo Tončić, financijalni savj. Juraj Malešević i obć. živinar Petar Pavičić — a da se mora zaključiti, da je svaka slična tvrdnja potpuno neosnovana.

Nadamo se od poznate lojalnosti i uvj-djavnosti gospode obć uredništva lista da će na zgodni način izpraviti uvredu nanešenu Hrvatskom Dömu i njegovom upravnom odboru. Unapried zahvaljujući itd.

Opaska Uredništva. Na ovo pismo imademo opaziti, da je ono bilo u dopisu tek natuknuto, nije tvrdnja dopisnikov, već navod, da ih ima, koji po Splitu onako govore. U ostalom baš radi tog govorkanja bilo bi ipak dobro znati zašto se je baš „Hrvatski Dom“ sagradio na onako nezgodnom položaju.

Ovoliko bez zamjere, odklanjajuć od sebe i od dopisnika namisao ikakve uvrede.

Iz zapisaka jednog čudaka.

Nisam Vam se javio dugo, al eto me o-pet probudiše neredi u Zadru. Ti blaženi neredi! Svim neredima krivi su Hrvati. Molim Vas, unajmiti parobrod „Krku“, pa poći u Šibenik i iz tuelj još je izlet hrvatskih akademičara iz Zadra. To je tako strašno, da se je morao sam Dante okrenuti u grobu, ako ga je išta stalo za latinstvo zadarskih zviždulina. Velim Vam, same provokacije. Molim Vas govoriti hrvatski po novoj obali, pjevati hrvatski. Zar se to sve ne može prevesti na talijanski? Naravski valja govoriti hrvatski u talijanskom prevodu svagdje i svuda, recimo — *nomina sunt odiosa* — kako to govore mnogi stari triezni elementi. Hrvatski možeš govoriti samo kad i-deš po lječnički savjet u *Boxicha* ili po od-vjetnički u *Milcovicha*. „Loro noi te buta fora basta farghe veder i schei!“ *Sanguie latino!* Ožežić.

Za uredjenje siromaštva u Šibeniku.

(Nastavak)

Lječnik

Čl. IX. Lječnik kuće je obć. lječnik, koji u poslima koji se tiču bolesnika i zdravstva odredjiva sve što treba, a osoblje za poslužbu bolesnika, odnosno i ono kuhinje, dužno je njegove odredbe točno izvršivati, bilo da se odnose na bolesnike zaklonjene bilo na one koji se ambulatorno lieče u za to uredjenom ambulatoriju kuće.

Lječnik je po pravu savjetujući član odbora.

Primanje zaklonjenih.

Čl. X. Primanje bolesnih siromaha na liečenje u Ubožki Dom odredjiva Upraviteljstvo Obćine, a zaklonište betežnim ili nesposobnim za rad siromasima odredjuje upravni odbor.

Dotične pismene dozvole predavaju se pri ulazu starešici, koja ih pak na daljne uredovanje mora uručiti upravitelju bolnice i zakloništa.

Dan ulaza i izlaza bolesnika treba u posebnj knjizi upisati.

Dužnosti zaklonjenih.

Čl. XI. 1. Zaklonjeni dužni su slušati naredbe starešice i ostalih sestrica te ih poštivati, a kad bi mislili da im je što krivo mogu svoje zahtjeve iznieti pred upravitelja ili lječnika.

2. Zaklonjeni, koji su za to sposobni, dužni su izvršivati onu radnju bilo kućnu bilo za drugoga, koja će im se prema sposobnostima dodeliti od starešice i upravitelja.

3. Od dobika na radnju učinjenu drugomu, polovica ostaje zavodu a polovica dotičnim radnicima, što im se uruči pri konačnom izlazu iz kuće.

4. Zabranjeno je primati radnju na svoj račun kao i prodavati kruh, vino ili drugu hranu koju kuća prolazi.

5. Svi zaklonjeni dužni su se držati ustanova kućnog reda. Osobito dužni su strogo držati se dobnog rasporeda, održavati čisto svoja odjela i pokućstvo, te čuvati sve predmete njima povjerene, a kad bi ih koji izšetio svojom krivnjom ili razbio štogod, šteta se nadoknadi iz dobika na radnji od njega učinjenoj ili biva kažnjen.

Kazne.

Čl. XII. Zaklonjeni koji bi uporno grešili proti odredbam ovog pravilnika ili kućnog reda, podpadaju pod slijedeće kazne: a) stroga opomena, b) oduzetak vina ili hrane za 1 ili 2 obroka, c) zabrana izlaza na šetnju, d) redarstvena kazna, e) izgon iz ubožkog doma.

O vrsti kazne odlučiva starešica sa upraviteljem i lječnikom.

Zabave, šetnje i pohodi.

Čl. XIII. 1. Vrst zabava i igara kućnih za vrijeme odmora i svečanih dana ustanovljuje, uz savjet lječnika, starešica.

2. Šetnja izvan kuće je zajednička, za ženske napose, za mužke napose. Nije dopušteno pojedincim izlaziti nego samo za neobhodno potrebite posle i to uz naročiti dopust starešice ili dozvolom lječnika.

3. Pohod bolesnika dozvoljen je u vrijeme odredjeno po kućnom redu. Iznimno može to dozvoliti starešica, uz valjan razlog, i u druge ure.

4. Bolesnicima koji se ambulatorno lieče dozvoljen je pristup samo u one prostorlje koje su za to odredjene i to po redu i u vrijeme odredjefieno.

Vjerske dužnosti.

Čl. XIV. Zaklonjeni obavljaju svoje vjerske dužnosti prema uputam kućnog svećenika, koji će ih u svečanim danima prema uvjaidnostima podučavati u vjeri, te im najmanje dva puta na godinu podjeljivat svetotajstva.

Oni zaklonjeni koji ne bi pripadali katoličkoj vjeri, biti će upućeni na svećenika njihove vjere.

Hrana, odjelo i postelja,

1. Svi zaklonjeni dobivaju, uz dotične karte svoju hranu iz pučke kuhinje. Njihova dnevna hrana sastoji najmanje od 500 grama kruha, 1/2 litra mleka, od 1 tanjura juhe, od kuhanog mesa u razmjeru od 200 grama sirovog, od jednog obroka tjestenine ili sočiva začinjena maslom, masti ili uljem, od 1/2 l. vina. U postnim danima odgovarajuća postna hrana.

2. Jelo za bolestne odredjiva lječnik.

3. Odjelo je za sve zaklonjene jednake vrsti prema odredbam odbora.

4. Postelja je gvozdena sa slamnicom, uzglavljem, plahtom i pokrivalima prema dobi godine.

Naše brzojavke.

Zagreb, 14. Skupštinski pokret u punom je jeku. Sve se budno pripravlja na izbore, jer je obće uvjerenje da će sabor bit doskora razpušten*.)

*) Radi preobilja gradiva izostao nam je iz ovog broja članak o skupštinama u Banovini. Doniet ćemo ga u narednom broju.

Wilhelmshöhe, 14. Ovdje je stigao englezki kralj Eduard, odakle će preko Cassela krenuti večeras u Iši k caru Franji Josipu.

Marienburg, 14. Obće je mišljenje, da će se ovdje sastati kralj Eduard sa francuzkim ministrom predsjednikom Clemenseau-om. Predsjednik ministarskog srbskog vieća Nikola Pašić boravi već ovdje.

Innsbruck, 14. Predstoji raspust sabora i primanje novih izbora u listopadu.

Pariz, 14. U belgijskom Kongu buknuo je ustanak. Crnci odkazuju svaki rad.

Casablanca, 14. Okršaji traju još uvijek. — General Drude zapitao je pojačanja. On radi složno s admiralom Philibertom, da odoli noćnim napadajima urođenjeka. U Mazaganu položaj je sve kritičniji.

Poruke:

Gosp. Krste Grbelja — Sepurine — Vaš izpravak nemožemo tiskati, jer zalazite u polemiku. Čitajte viest u ovom broju probućnu nam od g. F. Čurkovića, pa ćete se uvjeriti, da onakovi izpravci siabno mogu pomoći.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)

Vlasnik, izdavalac i odgovorni urednik Josip Drezga.

Unajmljuju se

dvije sobe u gradu u jednoj od pobočnih ulica, što vodi u glavnu, u centru grada od kojih jedna prazna, a druga sa pokućtvom.

Za obavijesti obratiti se uredništvu.

Najbolje sredstvo za higijenu USTA I ZUBI

Eau de Toilette

Montale

Mondiale Manufacture

Glavno skladiste za Dalmaciju kod E. VINKA VUČIĆA, ŠIBENIK

